

Eksjö
kommun

Hållbarhets- boks slut 2022

Innehåll

Inledning	3
Sammanfattning	5
Livskvalitet	6
Försörjning	6
Hälsa	6
Utbildning	8
Attraktivitet	9
Kultur- och naturvärden	9
Hållbar konsumtion och produktion	10
Trygghet	11
Delaktighet	12
Jämställdhet och jämlikhet	12
Samverkan och internationella samarbeten	13
Samhällsplanering	14
Minska klimatpåverkan	14
Kommunens geografiska område	15
Kommunkoncernen	17
Ekosystem och biologisk mångfald	19
Vatten	20
Giftfri miljö	21
Bilaga 1 Uppskattad måluppfyllelse av de globala målen	22
Bilaga 2 Uppföljning av Jönköpings läns åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen	26
Grön handlingsplan 2018–2022	26
Åtgärdsprogram för anpassning till ett förändrat klimat 2021–2025	27
Åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan 2021–2025	27
Bilaga 3 Uppföljning av kommunens miljöpolicy	28
Minska klimatpåverkan	28
Öka biologisk mångfald	30
Bilaga 4 Hållbarhetsprinciper	32

Inledning

Detta är Eksjö kommuns första hållbarhetsbokslut. Tanken är att hållbarhetsbokslutet ska göras årligen och tillsammans med årsredovisningen vara ett underlag för den långsiktiga planeringen.

Syftet är att

- visa hur kommunens arbete förflyttar oss mot ett mer hållbart samhälle
- granska huruvida kommunens resurser används på ett effektivt sätt i förhållande till de globala målen
- analysera var kommunen behöver lägga fokus för att på bästa sätt bidra till en hållbar värld
- redovisa kommunens strategiska miljöarbete

Kommunfullmäktige antog visionen *Alla är vi Eksjö kommun* i mars 2018. Visionen om *den hållbara, nära* och *aktiva kommunen* anammar de tre hållbarhetsperspektiven som är integrerade och odelbara; social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Det betyder att det ena inte kan nås på bekostnad av det andra – och framgång krävs inom alla områden för att en hållbar utveckling ska kunna uppnås.

De globala målen och Agenda 2030 är världens gemensamma agenda för ett hållbart samhälle. För att ringa in särskilt viktiga områden och utmaningar innehåller agendan 17 mål och 169 delmål som världens länder har enats om. Alla länder och alla aktörer i samhället är ansvariga för att genomföra Agenda 2030. Insatser behöver ske på både internationell, nationell och lokal nivå. Utmaningarna är i många fall globala men lösningarna är ofta lokala.

De globala målen syftar till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa och att lösa klimatkrisen.

Kommunprogrammet för den hållbara, nära och aktiva kommunen 2020–2023 har en tydlig koppling till de globala målen för hållbar utveckling. Vid varje effektmål anges vilka globala mål som målet berör.

Hållbarhetsbokslutet är indelat efter kommunprogrammets fyra effektmål om livskvalitet, attraktivitet, delaktighet och samhällsplanering. Vid varje effektmål görs kopplingar till några av de 17 globala målen. Agenda 2030 innehåller dessutom 169 delmål och 230 indikatorer. Utgångspunkten i analysen är dessa delmål och indikatorer¹.

Flera av de indikatorer som fastställts i Agenda 2030 finns dock inte på kommunnivå. För att komplettera bilden har andra nationella²³, regionala⁴ och kommunala⁵ indikatorer använts som relaterar till målen, för att ge en bild av var Eksjö kommun befinner sig i förhållande till omvärlden.

I bilaga ett, har en uppskattning gjorts över hur långt kommunen har kommit i relation till de globala målen. Bilaga två är en redovisning av de politiska åtaganden som gjorts för att nå de nationella miljömålen⁶. Bilaga tre är en redovisning av hur kommunkoncernen arbetar i linje med kommunens miljöpolicy. Bilaga fyra presenterar de fyra hållbarhetsprinciperna som visar vad som krävs för att utvecklingen ska vara hållbar.

¹www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/agenda-2030

² [Agenda 2030 \(scb.se\)](http://Agenda 2030 (scb.se))

³ [SDR-2022-sweden.pdf \(sdgindex.org\)](http://SDR-2022-sweden.pdf (sdgindex.org))

⁴ Länsbarometern, Region Jönköpings län

⁵ Jämföraren, Globala målen samt Om kommunen, Medborgarundersökningen 2022 www.kolada.se, hämtad 2023-04-03, Folkhälsoenkät ung 2020, www.eksjo.se/ung

⁶ [Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](http://Sveriges miljömål (sverigesmiljomal.se))

Sammanfattning

Den största utmaningen för kommunen för att säkra en hållbar utveckling är negativ miljöpåverkan. För att minska denna påverkan behöver kommunkoncernen och invånare resa på ett klimatsmart sätt. Vi behöver ställa om till förnybar energi och effektivisera användningen av energi. Vi behöver bli bättre på att återbruka och återvinna för att inte ta ändliga naturresurser i anspråk. Vi behöver ge mer utrymme åt naturen och olika arter för att stoppa utrotningen av arter och åter kunna uppleva en biologisk mångfald.

Den självskattade hälsan och tillgången till vård är generellt sett god i kommunen. Den psykiska ohälsan är dock oroväckande hög, liksom i resten av landet. Andelen invånare med övervikt och otillräcklig fysisk aktivitet är också hög i kommunen liksom i Sverige. En åldrande befolkning innebär stora utmaningar för kommunen. För att minska vårdbehovet är det viktigt att satsa på hälsofrämjande arbete.

Inkomstklyftorna ökar, liksom organiserad brottslighet. Kommunen behöver fortsatt verka för jämlikhet, oavsett om skillnaderna beror på ålder, ekonomi, etnisk bakgrund, kön eller bostadsort. Bland annat genom riktade insatser till utsatta grupper.

För att klara välfärdsuppdraget är kommunen beroende av samverkan, detta gäller både internt mellan verksamheter och externt med andra aktörer. Alla nyckelaktörer behöver samlas kring olika utmaningar och bidra med sin kunskap och kompetens.

Kommunprogrammet 2020–2023 länkar effektmålen till olika globala mål. Det finns tydliga kopplingar till flera av målen. Flera av de stora utmaningar som nämns ovan saknas dock. Det finns inget mål eller indikator som tydligt inkluderar behovet av minskad klimatpåverkan eller behovet av att skydda ekosystem och verka för biologisk mångfald. Det saknas också mål och indikatorer för hälsa.

Inför det nya kommunprogrammet rekommenderas kommunfullmäktige att utifrån kommunens miljöpolicy (2021), inkludera mål och indikatorer kopplade till minskad klimatpåverkan och ökad biologisk mångfald. Vidare rekommenderas kommunfullmäktige att inkludera folkhälsa på ett tydligare sätt, samt disaggregera data för olika grupper.

Livskvalitet

Eksjö kommuns invånare upplever att de mår bra och känner sig nöjda med sin livssituation

I kommunprogrammet länkas effektmålet livskvalitet till de globala målen ingen fattigdom, god hälsa och välbefinnande och god utbildning för alla. Målet ingen hunger saknas men är relevant då det inkluderar kostrelaterad hälsa såsom övervikt och fetma.

Försörjning

Måluppfyllelsen i årsredovisningen för 2022 visar att kommunen har fortsatta utmaningar med försörjningsstöd, men att förbättringsarbete pågår, läs mer om utvecklingen och insatser på sidorna 37–38 i årsredovisningen. I förhållande till resten av Sverige är det fler barn i Eksjö kommun som bor i ekonomiskt utsatta hushåll (Eksjö 11,3 procent av befolkningen, medel i Sverige är 7,8 procent).⁷

Hälsa

Andelen invånare med bra självskattat hälsotillstånd ligger i linje med medel i Sverige (73 procent av befolkningen). Andel invånare med gott psykiskt välbefinnande är dock något lägre i relation till medel i Sverige (Eksjö 85,6 procent, Sverige 86,1 procent).⁸

Tillgången till mat är inget problem i nuläget och det har under året arbetats för ökad krisberedskap, där en arbetsgrupp ansvarar för livsmedel- och materialförsörjning. Däremot är övervikt och brist på fysisk aktivitet ett problem i kommunen, liksom i resten av landet. Nästan 50 procent av befolkningen i kommunen är överviktiga (BMI 25–30) och 17 procent har fetma (BMI >30). En tredjedel av invånarna är otillräckligt fysiskt aktiva⁹. Folkhälsoenkät ung visar att unga i kommunen har ökat sitt intag av energidryck och minskat sin regelbundna träning¹⁰.

⁷ Jämföraren, Globala målen, www.kolada.se, hämtad 2023-04-03

⁸ Jämföraren, Globala målen, www.kolada.se, hämtad 2023-04-03

⁹ Länsbarometern, Jönköpings län

¹⁰ Folkhälsoenkät ung 2020, www.eksjo.se/ung

Vad gäller ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak och spel) har socialtjänst, skola och fritid en upplevelse av tilltagande problem, främst bland unga. Folkhälsoenkät ung från 2020 visar på en ökning av unga som snusar och på en något högre användning av tobak i förhållande till länet. Tobaksanvändning ökar risken för att gå vidare till cannabis. Enligt SMADIT (Samverkan mot alkohol- och droger i trafiken) är andelen alkohol- och narkotikapåverkade förare folkbokförda i kommunen relativt hög och det är narkotikapåverkade som ökar.

Den psykiska ohälsan är oroväckande hög i kommunen, liksom i resten av landet, särskilt bland kvinnor. Andel av befolkningen i kommunen med ångslan, oro eller ångest är 26 procent bland män och 52 procent bland kvinnor¹¹, sömnsvårigheter ligger på liknande nivåer. Folkhälsoenkät ung från 2020 visar på liknande siffror.

En åldrande befolkning innebär särskilda utmaningar för kommunen. För att minska vårdbehovet är det viktigt att satsa på hälsofrämjande arbete.

De senaste åren har en riktlinje för våld i nära relationer (2021)¹² och en för suicidprevention (2021)¹³ arbetats fram. Många åtgärder för att arbeta med dessa områden är likartade. En övergripande handlingsplan för social hållbarhet, utifrån riktlinjerna ovan, har arbetats fram under året. Åtgärderna i handlingsplanen ska även finnas med i förvaltningens verksamhetsplaner.

Under 2022 påbörjades arbetet med ytterligare en riktlinje för alkohol, narkotika, doping, tobak och spel (ANDTS). Handlingsplan social hållbarhet kommer revideras allteftersom nya riktlinjer tas fram, för att hålla ihop olika åtgärdsområden.

I slutet av augusti 2022 startade kommunen och Region Jönköpings län ett hälsocenter med en hälsocoach som arbetar halvtid. På hälsocenter kan vuxna invånare få individuell coaching och stöd till att förändra sina levnadsvanor. Det kan till exempel gälla fysisk aktivitet, mat, sömn och återhämtning. Här arrangeras också gruppaktiviteter som ger social gemenskap.

I kommunprogrammet saknas indikatorer för befolkningens hälsa. Hälsa bör ses som en del i effektmålet livskvalitet och ingå i kommunprogrammet. Med en friskare befolkning får kommunen också bättre förutsättningar att klara välfärdsuppdraget.

¹¹ Länsbarometern, Jönköpings län

¹² Våld i nära relationer, www.eksjo.se

¹³ Suicidprevention, www.eksjo.se

Utbildning

Förskolan har en positiv effekt på barns psykiska hälsa och utveckling. Barn som gått i förskola är bättre på språk och matematik samt får färre infektioner¹⁴. I förhållande till resten av Sverige är det färre barn som är inskrivna i förskola (Eksjö 83 procent, riket 85,8 procent).

Skolresultat för årskurs 9 hade en positiv utveckling under året, men det var en hög frånvaro i förskoleklass, grundskolan och gymnasiet¹⁵. Skolnärvaro är en viktig friskfaktor och grund för individens framtida möjligheter. Både grundskolan och gymnasiet arbetar aktivt med skolfrånvaron. En del elever har funktionsnedsättningar och en del vårdnadshavare har egna svårigheter som gör att de har svårt att stötta sina barn. Det är viktigt att det finns ett nära samarbete mellan skolan, socialtjänstens insatser och öppenvården. Under året anställdes en ungdomskoordinator, och man började införa Socialstyrelsens modell för samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF)¹⁶.

Fortbildning är kommunens viktigaste verktyg för att säkerställa framtidens kompetensförsörjning och skapa välmående, framgångsrika medborgare, företag och arbetsplatser. Exempel på insatser, som görs är yrkesresan, äldreomsorgslyftet och språkutbildningar.

Behovet av öppen förskola i östra kommundelen uppmärksammades under året, inför 2023 har kommunen fått projektmedel för att starta öppen förskola med föräldrastöd en gång i veckan.

¹⁴ [Förskolans påverkan på barns hälsa — Folkhälsomyndigheten \(folkhälsomyndigheten.se\)](#)

¹⁵ Årsredovisningen sid 34–36

¹⁶ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-6-8047.pdf>

Attraktivitet

Eksjö kommun ska upplevas vara en attraktiv kommun att besöka, leva och verka i.

I kommunprogrammet länkas effektmålet attraktivitet till de globala målen anständig arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, hållbar industri, innovation och infrastruktur, hållbar konsumtion och produktion, ekosystem och biologisk mångfald samt fredliga och inkluderande samhällen. Målet hållbara städer och samhällen kan också kopplas till effektmålet attraktivitet.

Kultur- och naturvärden

Eksjö kommun har en skatt av kultur- och naturvärden som bidrar till attraktivitet för våra invånare och turism som utvecklar näringslivet. Måluppfyllelsen i årsredovisningen visar att kommunen har en positiv utveckling för turismnäringen. För en hållbar attraktivitet och turism är det viktigt att fortsatt vårda kommunens kultur- och naturvärden.

Under året antogs en ny översiktsplan. Enligt översiktsplanen ska kommunen tillvarata och utveckla kulturmiljövärden. I oktober höll Ulla Skoog en fullsatt föreläsning om byggnadsvård. Föreläsningen genomfördes i samarbete med Tre trästädernas arbete för att sprida kunskap om vårt kulturarv.

Om översiktsplanen genomförs bedöms den innebära en risk för negativa konsekvenser avseende skydd och utveckling av naturområden¹⁷. Trots detta, så har en hel del åtgärder kunnat genomföras, främst med extern finansiering. Klintens naturreservat har tillgänglighetsanpassats under året,

¹⁷ Hållbarhetsbedömning Översiktsplan för Eksjö kommun 2040, www.eksjo.se

med stöd från Länsstyrelsen. En grillplats har byggts i närheten av Prästängsskolan och förskolehuset Galaxen, med utsikt över Hunsnäsen.

Träd ger skugga som är nödvändig för att skydda barn i lekintensiva områden, och för att ge ett behagligt klimat vid våra boenden. Under året har kommunen arbetat med utomhusmiljöer vid Blåsippans och Jordgubbsbackens förskola samt Mariebergs särskilda boende. Med tanke på att ny mark ständigt exploateras är det viktigt att hela tiden sträva efter mer växtlighet och minskade hårdgjorda ytor. Detta är viktigt inte bara för trivsel och biologisk mångfald, utan också för att minska risk för översvämningar och skydda mot värme i ett förändrat klimat. Under året har kommunen bland annat anlagt gräs som en del av Ingatorps torg. Man har också arbetat med att få in fler träd i stadsmiljön genom ombyggnation av Österlånggatan och runt parkeringsytor i Mariannelund. Underlag till upphandling av vägbygge och gröna åtgärder har fått preciserade krav på hur träd ska planteras, så att markbäddarna gör att träden klarar sig på lång sikt. De nya markbäddarna (med skelettjord och biokol) bidrar också till att binda koldioxid och motverka översvämningar.

Under maj månad har politiker, tjänstepersoner och driftspersonal deltagit i en utbildning i alternativa anläggnings- och driftsmetoder som syftar till ökad biologisk mångfald. Även allmänheten har informerats om varför gräset får växa och grenar ligga kvar. De kommunala bolagen ställer om skötsel av fler grönytor till förmån för insekter. Eksjö Energi som driftar kommunens allmänna parkområden har en utmaning kopplat till omställningen på grund av bristande resurser, detta kan handla både om kompetens och personalresurser.

Hållbar konsumtion och produktion

I kommunen liksom i Sverige konsumerar vi idag långt bortom vad vår planet klarar av. En hållbar utveckling kräver att vi minskar vårt ekologiska fotavtryck, genom att ändra hur vi producerar och konsumerar varor och resurser. Hållbar konsumtion innebär både miljöfördelar och sociala och ekonomiska fördelar. Ett sådant exempel är återbruksstationen som startades under hösten på återvinningscentralen i Eksjö. Detta tack vare ett samarbete mellan Eksjö Energi, kommunen och fem second hand-butiker. Kommunen är relativt dåliga på att samla in kommunalt avfall för materialåtervinning¹⁸. Någon gång mellan 2024 och 2026 kommer fastighetsnära insamling av förpackningar att införas. Detta beräknas öka materialåtervinningen.

Kommunens måltidspersonal har gått en utbildning i hållbara måltider. Fokus ligger på att få maten i magen, bland annat genom en lugn och

¹⁸ Jämföraren, Globala målen, www.kolada.se, hämtad 2023-04-26

inbjudande måltidsmiljö, tillräckligt med tid för att äta och menyer anpassade till målgruppen. Kommunen har en policy som säger att man i möjligaste mån ska köpa lokalproducerad mat. Att köpa in mer lokala varor bidrar till kortare transporter och att stärka det lokala näringslivet. Utsläpp från kosten är dock störst vid produktion, så för att minska klimatpåverkan behöver kommunen också ändra typen av kost som serveras, läs mer under *Minska klimatpåverkan – kommunkoncernen*. Det är en utmaning att ställa om utbudet till rätter med mindre klimatpåverkan och samtidigt hitta rätter som eleverna tycker om.

Upphandlingsavdelningen har hjälpt kommunens verksamheter att konsumera hållbart genom ökade leverantörskrav på återvunnet material, hållbara emballagematerial, transporter och kemikalier.

Näringslivet behöver ställa om till mer cirkulära flöden för att bli konkurrenskraftiga på sikt. Under året hölls en workshop om cirkulär ekonomi för näringslivet.

För att sprida kunskap om klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald uppmärksammades Earth Hour den 28 mars av kommunen i samarbete med näringsliv och föreningar. Under dagen var det hållbar torghandel och skyltning med second hand-kläder. Cirka 200 personer deltog på stora torget i Eksjö stad.

Trygghet

Kommunens årsredovisning visar att kommunen har fortsatta utmaningar med trygghet, men att förbättringsarbete pågår, läs mer om utvecklingen och insatser på sidorna 38–39 i årsredovisningen. Folkhälsoenkät ung, som görs i årskurs åtta och i tvåan på gymnasiet, visar, i linje med resten av länet, att det är många tonårstjejer (över 40 procent) i Eksjö kommun som utsätts för sexuella ofredanden¹⁹. Medborgarundersökningen visar att endast 11,5 procent av kvinnorna tycker att det finns bra utbud av ställen för unga att träffas på i kommunen (män 22 procent)²⁰. Invånarna är relativt nöjda med idrotts- och motionsanläggningar (85 procent), belysta motionsspår (87 procent) och polisens närvaro (68 procent).²¹

I början av 2022 skapades en grupp som arbetar enligt metoden Effektiv Samverkan för Trygghet (EST). Där arbetar olika delar av kommunskoncernens verksamheter tillsammans med polis och näringsliv för att på olika sätt skapa större trygghet för kommuninvånare. Syftet är att skapa gemensamma och aktuella lägesbilder för att effektivisera det

¹⁹ Folkhälsoenkät ung 2020, www.eksjo.se/ung

²⁰ Om kommunen, Medborgarundersökningen 2022 www.kolada.se

²¹ Om kommunen, Medborgarundersökningen 2022 www.kolada.se

brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet genom att sätta in rätt insatser i rätt tid.

Tillgång till internet är god, men i den digitala omställningen behöver kommunen arbeta aktivt för att inkludera alla invånare.

Delaktighet

Eksjö kommuns invånare ska uppleva att det finns möjlighet att vara delaktiga och påverka kommunens utveckling.

I kommunprogrammet länkas effektmålet delaktighet till de globala målen jämställdhet, minskad ojämlikhet samt fredliga och inkluderande samhällen. Målet genomförande och globalt partnerskap saknas men är relevant då det handlar om samverkan internt och externt. Det kan ses som en verktygslåda för hur hållbar utveckling ska kunna bli verklighet.

Jämställdhet och jämlikhet

Statistiken i stycket *Trygghet*, ovan, vittnar om stora skillnader mellan män och kvinnor vad gäller upplevelsen av utsatthet för sexuella trakasserier (tjejer 48 procent, pojkar 25 procent)²². Eller upplevelsen av utbud för unga att träffas på (kvinnor 11,5 procent, män 22 procent)²³.

Inkomstklyftorna ökar i kommunen, liksom i resten av landet. I kommunen är det större arbetslöshet bland kvinnliga flyktingar som fått uppehållstillstånd, än i resten av landet. I kommunen är 32,6 procent av skyddsbehövande kvinnor som vistats i landet 4–6 år förvärvsarbetande, snittet i Sverige är 37,8 procent)²⁴.

Medianlönen i förvaltningen är högre för kvinnor, men medellönen är högre för män. Eksjö kommun arbetar aktivt med jämställda löner utifrån lika och likvärdiga arbeten. Sveriges kommuner och regioner ser heltidsarbete som viktigt för jämställdheten, eftersom fler kvinnor än män arbetar deltid. I förhållande resten av Sverige är det betydligt färre

²² Folkhälsoenkät ung 2020 – kommunrapport Eksjö ([Förvaltningsberättelse](https://www.eksjo.se/forvaltning/forvaltningsberattelse)) ([eksjo.se](https://www.eksjo.se))

²³ Om kommunen, Medborgarundersökningen 2022 www.kolada.se

²⁴ Agenda 2030 – Globala målen för hållbar utveckling, [Jämföraren - Kolada](#)

kommunalt anställda med 100 procent sysselsättningsgrad i kommunen (Eksjö 56 procent, Sverige 74 procent). Att erbjuda heltidstjänster är ett viktigt arbete för ökad jämställdhet.

I kommunens årsredovisning (sid 43) står det att elevers delaktighet och inflytande är ett utvecklingsområde som behöver fortsätta. Den formella delen finns på plats; mat-, klass-, elev-, brukar- och barn- och ungdomsråd. Men det gäller att arbeta med representation av olika grupper, och göra innehållet relevant. Kommunens barn- och ungdomsråd har från 2022 öppnat upp för representanter från fritidsverksamheten, för att få en bättre representativitet av barn- och unga i kommunen.

Data som visar situationen för olika grupper, såsom män och kvinnor för sig, är grundläggande i arbetet för jämställdhet och jämlikhet. Kommunprogrammet saknar denna typ av indikatorer. Kommunen behöver dela upp och analysera data utifrån olika grupper och göra mer för att nå utsatta grupper.

Samverkan och internationella samarbeten

Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt. Vid komplexa samhällsutmaningar har sällan enskilda individer eller organisationer full insikt eller rådighet att lösa problemet. Där behöver alla nyckelaktörer samlas kring utmaningen och målen och bidra med sin kunskap och kompetens.

Förståelse och tilliten till varandra och varandras uppdrag behöver stärkas både inom kommunkoncernen och gentemot andra organisationer. Samhällsbyggnadssektorn och näringslivsavdelningen har påbörjat ett arbete för ökad samverkan. Det handlar mycket om ökad förståelse för varandras uppdrag och en balansgång mellan att skapa tillväxt och samtidigt bevara och skydda olika värden.

Samverkansgrupper för barn och unga har rekonstruerats under 2022 och man följer nu Socialstyrelsens modell för samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF)²⁵. Arbetet med en förvaltningsövergripande handlingsplan för social hållbarhet är ett verktyg för samverkan och prioritering av åtgärder. Åtgärderna i handlingsplanen ska även finnas med i förvaltningens verksamhetsplaner.

Eksjö kommun har en internationell policy som uppmuntrar internationellt utbyte. Det finns dock ingen koppling till det globala målet för globalt partnerskap. Enligt policyn ska det internationella arbetet följas upp och redovisas i kommunens årsredovisning, detta har inte gjorts.

²⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-6-8047.pdf>

Under 2022 genomförde miljögruppen på Prästängsskolan ett internationellt utbyte. Det mest lärorika var enligt eleverna möjligheten att få resa utomlands och uppleva hur det är i ett annat land. De fick se hur andra skolor fungerar och att svenska elever får vara mer vuxna och ha större inflytande än eleverna i de andra länderna. Att få resa med tåg till Tyskland och Polen var en upplevelse och att det är ett bra sätt att resa tar de med sig ut i livet. Trots att resorna tog lång tid kändes det som det gick fort.

Samhällsplanering

Eksjö kommun ska ha en robust och hållbar infrastruktur samt ett varierat utbud av boendeformer i olika delar av kommunen.

I kommunprogrammet länkas effektmålet samhällsplanering till de globala målen rent vatten och sanitet för alla, hållbar energi för alla, hållbar industri, innovationer och infrastruktur, hållbara städer och samhällen, samt bekämpa klimatförändringarna.

Målet ingen hunger finns inte med men är relevant då det innefattar arbete för tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk. Målet för ekosystem och biologisk mångfald kopplas inte till effektmålet samhällsplanering. Ekosystem och biologisk mångfald är grunden för vår överlevnad och en viktig del i hållbar samhällsplanering.

Minska klimatpåverkan

Klimatförändringarna är ett hot mot människans välbefinnande och planetens hälsa. Det finns ett snabbt försvinnande möjlighetsfönster för att säkra en livskraftig och hållbar framtid för alla. De val och åtgärder som genomförs detta årtionde kommer att ha effekter både nu och tusentals år framöver. En djupgående, snabb och upprätthållen utsläppsminskning och

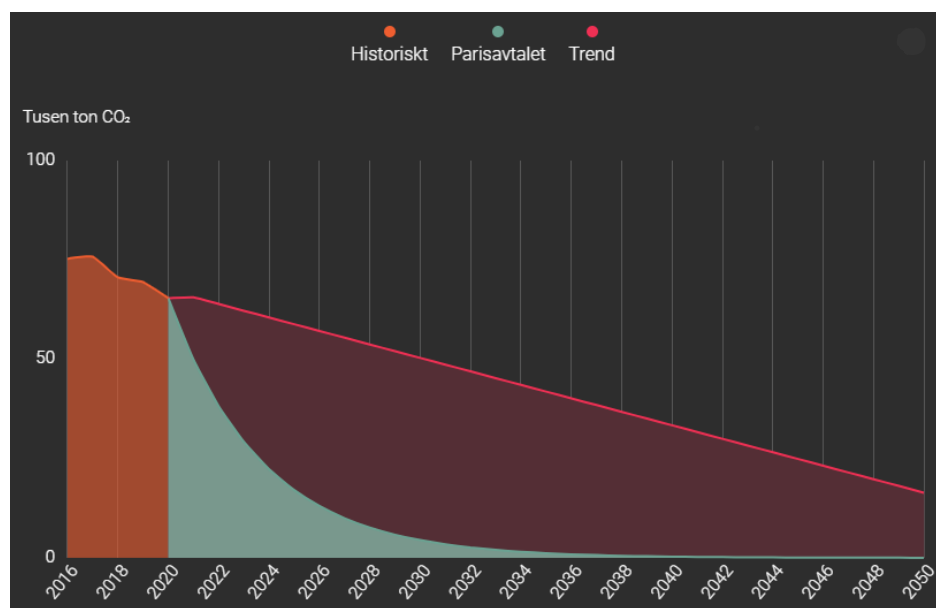
ett påskyndat genomförande av anpassningsåtgärder under detta årtionde skulle minska förluster och skador för människor och ekosystem och ge många sidonyttor, särskilt när det gäller luftkvalitet och hälsa. För att begränsa den globala uppvärmningen krävs nettonollutsläpp av koldioxid.²⁶

Eksjö kommun har anammat Parisavtalet²⁷ och Jönköpings läns energi- och klimatmål som anger att kommunen senast år 2045 ska ha utsläpp som är lägre än 1 ton växthusgaser per invånare och år, inklusive konsumtionsutsläpp²⁸.

Kommunens geografiska område

På Klimatkollen²⁹ visas den minskning kommunen behöver ha av koldioxidutsläpp från kommunens geografiska område (de territoriella utsläppen) för att nå parisavtalet, se illustration nedan. Utsläppen har minskat de senaste åren, men minskningen går för långsamt. Och ju längre kommunen väntar desto mer drastisk behöver minskningen bli.

Klimatkollen rankar Eksjö kommun i jämförelse med andra kommuner, där Eksjö ligger på plats 234 av 290 kommuner.

Territoriella utsläpp i Eksjö kommun år 1990–2020 samt prognos för att nå Parisavtalet

²⁶ <https://www.smhi.se/nyhetsarkiv/huvuds slutsatser-i-ipcc-s-rapport-klimat-i-forandring-2022-syntesrapport-1.194052>

²⁷ Parisavtalet är ett juridiskt bindande avtal mellan världens länder om att vidta åtgärder för att begränsa den globala uppvärmningen till väl under 2 grader, med sikte på 1,5 grader. För att nå målet måste världens länder halvera växthusgasutsläppen till 2030 jämfört med 1990 och nå nära noll senast 2050.

²⁸ [Klimat- och energistrategi för Jönköpings län 2019, www.lansstyrelsen.se](http://www.lansstyrelsen.se)

²⁹ www.klimatkollen.se

De stora utsläppen av koldioxid i Eksjö kommuns geografiska område genereras av transporter (33 tusen ton koldioxid) och fjärrvärme (22 tusen ton koldioxid). Jordbruket bidrar också till stora växthusgasutsläpp, men då i form av metan och lustgas. Utsläppen från transporter har sjunkit de senare åren, medan utsläpp från jordbruket och fjärrvärme har ökat något.³⁰

De stora utsläppen från värmeverket beror på att avfallet till stor del består av fossila bränslen, som plast. Eksjö Energi har tyvärr inte möjlighet att välja innehåll i det avfall som tas emot. Man har inte heller möjlighet att påverka transporter, det faller på leverantören av avfall.

Branschorganisationen avfall Sverige arbetar för att den fossila andelen ska minska genom mer cirkulära processer som genererar mindre avfall. Dock är prognosen att den fossila andelen kommer öka framöver på grund av fortsatt ökad konsumtion.

I kommunens årsredovisning för 2022, sid 45–46 konstateras att målet om förnybar energiproduktion är uppnått. Det beror dock främst på kallare vintrar de senaste åren som orsakat ett ökat behov av fjärrvärme. När den värme som genereras av avfallspannan inte räcker till, görs tillskott med biobränsle. Ökad energikonsumtion ledde alltså till ökad förnybar energiproduktion, i relation till tidigare år.

Eksjö Energi har under året genomfört planeringsarbete och hittat en plats för att bygga en solcellspark. Något som kraftigt kommer öka den förnybara energiproduktionen i kommunen är Vattenfalls vindkraftspark i Bruzaholm som väntas tas i drift under 2025. Den beräknade produktionen (460 GWh) kommer innebära en fyrdubbling av vad som produceras inom kommunen idag.³¹

Vad gäller transporter så visar medborgarundersökningen att möjligheterna till kollektivtrafik är relativt dåliga³². Det är regionen som ansvarar för kollektivtrafiken och kommunen har därför begränsade möjligheter att påverka den. Men något som kommunen kan påverka och som medborgarundersökningen visar att kommunen kan bli bättre på pendelparkeringar³³. Kommunen arbetar också med att nyttja hållplatslägen som positiv parameter vid lokalisering av bostäder och verksamheter. Under året invigdes biogasstationen vid Aborrvik, som var ett resultat av kommunens avsiktsförklaring att köra fler fordon på biogas. Det installerades snabbaddstationer vid biogasmacken vid Aborrvik och vid Frendo i Mariannelund. Kommunen bygger laddstolpar i samband med nybyggnation, såsom vid Jordgubbsbackens förskola. Eksjö bostäder AB installerade laddstolpar vid fem bostadsområden.

³⁰ Nationella emissionsdatabasen, www.smhi.se, data för 2020, data för 2021 väntas bli tillgängliga på kommunnivå sista juni 2023.

³¹ Vindkraftsparken Bruzaholm byggs av vattenfall, www.vindkraftsnyheter.se

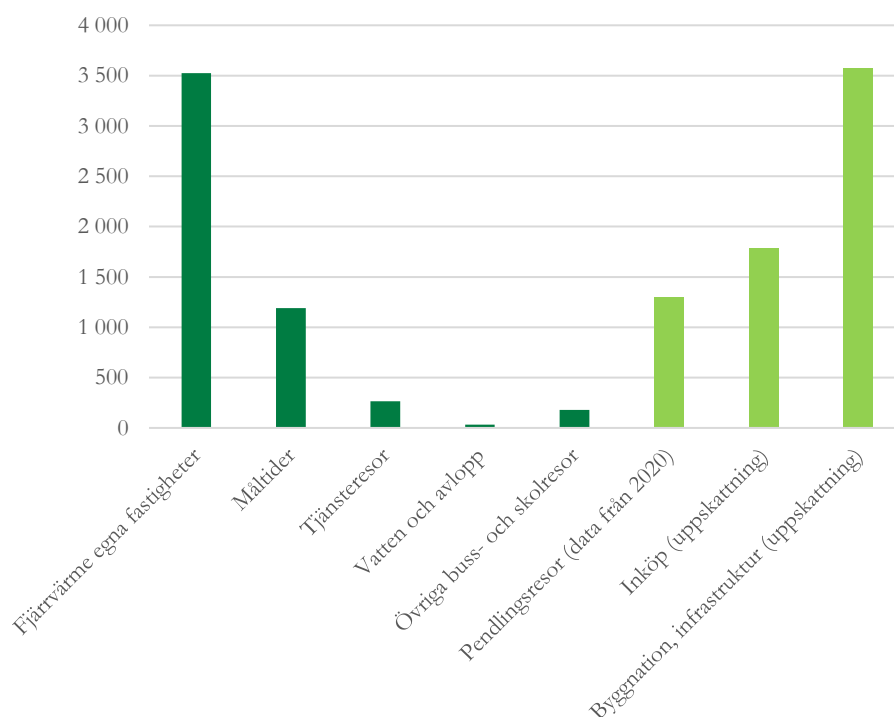
³² 44 procent tycker att det är enkelt att kunna göra längre resor från kommunen utan bil, snitt i riket är 65 procent. Jämföraren, Globala målen, www.kolada.se

³³ 24 procent tycker att utbudet av pendelparkering i kommunen är bra, snitt i riket är 50 procent. Jämföraren, Globala målen, www.kolada.se

Kommunkoncernen

Kommuninvånarna och kommunkoncernen bidrar också till stora utsläpp i andra delar av Sverige och världen, det man kallar konsumtionsbaserade utsläpp. Sedan 2019 har kommunkoncernen försökt följa upp de konsumtionsbaserade utsläpp som kommunens förvaltning och bolag bidrar med.

Möjligheten till uppföljning utvecklas varje år och kommunkoncernen kommer därför inkludera fler och fler områden allteftersom. Sedan 2021 har utsläpp från skolskjuts och måltider följts upp. I år har förvaltningen också följt upp övriga buss- och skolresor.

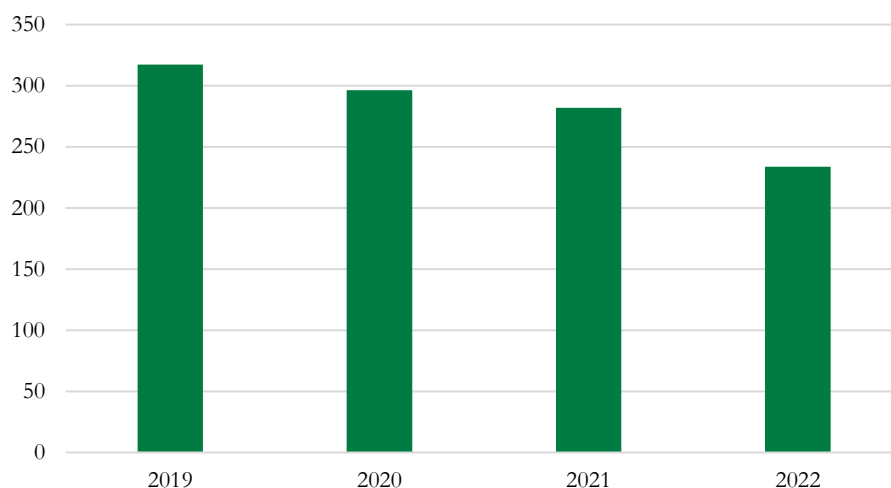
Utsläpp av växthusgaser från förvaltning och kommunala bolag 2022, ton CO₂e.

Den största utsläppsposten kommer från uppvärmning av kommunala fastigheter. Denna post kommer vara stor så länge Eksjö Energi eldar med avfall. Det Eksjöbostäder AB (EBO) och Eksjö kommunfastigheter AB (EKFAB) kan, och har påverkat är energiförbrukningen. EBO och EKFAB arbetar aktivt för att minska sin energiförbrukning och har minskat den med 3 procent från 2021 och med 20 procent från 2007. Målet är att minska energiförbrukningen med 30 procent från 2007 till 2030.

EBO har anlagt solceller på tak och producerar nu 31 MWh per år. EKFAB har inte gjort några solcellsinstallationer under 2022 på grund av brist på anbud. Planer finns dock på installationer under 2023 (Marieberg, Jordgubbsbackens förskola och Grevhagsskolans idrottshall).

Sedan man började mäta utsläpp från måltidsverksamheten 2021 har ingen minskning skett. Men ett arbete för att minska utsläppen har påbörjats. Ett exempel är att ställa om kosten till mer vegetabiliska varor och att byta ut ris till svenska gryn.

Utsläppen från tjänsteresor har minskat sedan 2019. Omställningen till fossilfria fordon pågår. Under 2022 köpte förvaltningen in 20 biogasbilar, EBO beställde 6 biogasbilar som levererades under 2023. Förvaltningen och Eksjö Energi har köpt in fler tjänstecyklar. Nu finns det tre tjänstecyklar som är tillgängliga för bokning av all personal vid förvaltningshuset. Utsläppen har också minskat tack vare att en del fysiska möten blivit digitala.

Utsläpp av växthusgaser från tjänsteresor 2022, ton CO₂e.

Övriga buss- och skolresor innefattar flygresor som orienteringsgymnasiet och Prästängsskolan gjort, samt bussturer, som främst gjorts i skolans regi. Det finns en intention från skolan att minimera flygresor och man ser resorna som gjorts som undantagsfall. Bussarna som hyrs drivs på diesel, man skulle kunna välja biobaserat bränsle (HVO) men kostnaden kan då bli upp till 10 procent dyrare per mil.

Det är många som pendlar till Eksjö kommun som arbetsplats. Majoriteten reser i fossildrivna bilar, vilket ger stora utsläpp.³⁴ Under 2021 och 2022 erbjöds personal gratis kollektivtrafikkort, och uppmuntrades på andra sätt till samåkning och cykling, för att främja hållbar arbetspendling, genom projektet ATTRACT. Under året har förmåncyklar och gratis kollektivtrafikkort till nyanställda utretts och lyfts som bra möjligheter för kommunen att uppmuntra personal till hållbar arbetspendling. Cykelkartor har delats ut i tre grundskolor för att uppmuntra elever att cykla till skolan.

Förvaltningens inköp står för stora utsläpp. Under året har nya rutiner för inköp av möbler införts. Kommunens verksamheter kan nu köpa second hand-möbler i nyskick med garantier, betydligt billigare än nyproducerade. Rutinerna anger också att man måste använda det interna Annonstorget innan möbler avyttras eller införskaffas.

³⁴ Förvaltningens resvaneundersökning 2020.

Byggnation av nya vägar, bostadsområden och offentliga byggnader står för stora utsläpp. När kommunen bygger följer man kommunens träbyggnadsstrategi, under året har Jordgubbsbackens förskola och Grevhagsskolans idrottshall byggts, med stomme i trä.

Med tanke på byggsektorns stora utsläpp är det viktigt att utreda klimatpåverkan innan varje beslut om nybyggnation, renovering och/eller rivning.

I kommunprogrammet finns indikatorer på åtgärder som kan leda till minskad klimatpåverkan, såsom användandet av trä vid nybyggnation, förnybar energiproduktion och kollektivtrafik. Men om träbyggnation och förnybar energiproduktion ökar utan att annan byggnation och energiproduktion minskar, så minskar inte klimatpåverkan. Kommunprogrammet borde ha uppföljning av effekten, det vill säga utsläpp av växthusgaser.

Ekosystem och biologisk mångfald

Ekosystem är avgörande för vårt liv på jorden, det ger oss luft att andas, mat att äta, råmaterial att klä oss och mediciner att bota sjukdomar. Varje art ingår i ett ekosystem och en arts överlevnad kan påverka andra arters livsmöjligheter. Det är därför det man benämner biologisk mångfald är så viktigt.

Vi människor har på kort tid förändrat landskapet och byggt samhällen som i hög grad påverkar hela vår och andra arters livssituation. Arter har försvunnit och fortsätter göra det, främst på grund av krympande livsmiljöer på grund av en alltmer intensiv, storskalig och ensidig markanvändning inom både skogs- och jordbruket. Våtmarker och ängsmarker har minskat drastiskt.

Under året antogs en ny översiktsplan. Om planen genomförs bedöms den innebära en risk för negativa konsekvenser avseende skydd och utveckling av naturområden samt förutsättningar för biologisk mångfald³⁵.

Andelen skyddad natur i Eksjö kommun har varit mycket låg (1,5 procent) men har ökat (till 1,9 procent)³⁶ med hänsyn till Länsstyrelsens initiativ till Alversjö naturreservat.

Ett arbete som pågår för hållbar markanvändning är omställning från grantill tall- och lövskog. Detta för att anpassa skogsbruket till ett varmare klimat och stärka den biologiska mångfalden. Under 2022 har granskog ställts om till lövskog i Skedhult.

³⁵ Hållbarhetsbedömning Översiktsplan för Eksjö kommun 2040, [eksjo.se](https://www.eksjo.se)

³⁶ Jämföraren, Globala målen, www.kolada.se, hämtad 2023-04-03

Eksjöbostäder AB har under 2022 utbildat fastighetsvärdar i trädgårdsskötsel och börjat avsätta områden för ängsmark för att öka den biologiska mångfalden. Läs mer om vad som görs för att stärka biologisk mångfald, under stycket *Kultur- och naturvärden*, sidan 7.

Enligt översiktsplanen behöver kommunen ta fram både naturvårdsplan och grönstrukturplan. Kommunen har ansökt och fått bidrag från Länsstyrelsen för detta. Dessa gröna planer är viktiga i arbetet för att stärka ekosystem och biologisk mångfald.

Vatten

Vattnets väg genom landskapet är idag rak och snabb på grund av omfattande dikningar och rätning av vattendragen. Detta leder till översvämningar på våren medan vatten kan saknas helt under sommaren. Dammar innebär vandringshinder för flera hotade arter. Våtmarker och naturliga kantzoner längs vatten hör till de mest artrikaste miljöerna i landskapet. Jordbruket och annan mänsklig verksamhet har lett till övergödning och försurning vilket har en negativ påverkan på våra sjöar och vattendrag. Tillgången till dricksvatten är god i kommunen. Men en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning bygger på att det finns reservvatten att tillgå.

Under 2022 har kommunen, med stöd från länsstyrelsen, återställt en våtmark i Klintens naturreservat och anlagt dagvattendammar för hantering av dagvatten. Privata initiativ att återställa våtmarker på privat mark har förverkligats med stöd från kommunen och länsstyrelsen.

Avloppsanläggningar bidrar till övergödning av sjöar och vattendrag. De senaste åren har kommunens arbete med att ställa krav på små avloppsanläggningar minskat på grund av begränsade resurser. Detta kan medföra ett ökat läckage av näringsämnen till sjöar och vattendrag. Ett område i kommunen som tidigare hade många bristfälliga avloppsanläggningar är nu anslutna till det kommunala VA-nätet eftersom Ingarpsbygdens samfällighetsförening tillsammans med kommunen framgångsrikt har arbetat för att få till ett verksamhetsområde i Ingarp.

Under 2022 har kommunen arbetat med att ta fram en ny vatten- och avloppsplan (VA-plan) för 2023–2026. VA-planen beskriver kommunens arbete med förnyelseplanering av ledningsnätet, plan för reservvatten, dagvattenhantering, klimatanpassning och vattenkvaliteten i våra sjöar och vattendrag. I VA-planen föreslås sex dagvattenåtgärder som syftar till att ta emot och rena förorenat dagvatten innan det rinner ut i recipienten.

Vatten- och avloppsledningsnätet är en viktig resurs, som behöver strategiskt underhåll. En plan på åtgärder är framtagen som Eksjö Energi

arbetar efter. Under året gjordes en ansökan om att nyttja Försjön som reservvattentäkt.

Vår användning av farliga kemikalier och plast leder till försämrad vattenkvalitet. Arbetet med förorenade områden, hantering av dagvatten och effektiv vattenanvändning är fortsatt viktiga och ingår som åtgärder i miljöpolicens handlingsplan.

Gifrfri miljö

Eksjö kommun har en lång historia av företagsamma människor och verksamheter. Det som har drivit och driver samhällets utveckling framåt, kan tyvärr även bidra till föroreningar som är skadliga för hälsa och miljö. En god kännedom om förorenade områden gynnar hela kommunen i alla skeden, i allt från enskilda människors hälsa till vattenkvalitet och biologisk mångfald. Alla föroreningar utgör inte någon risk idag, men kan vid förändrad markanvändning, eller ett förändrat klimat, komma att utgöra en risk. Med kunskap om föroreningarna och dess risker kan kommunens tillväxt och utveckling planeras både för att undvika att människor och miljö utsätts för farliga ämnen, men även för att resurseffektivt ta hand om föroreningar när exempelvis exploatering eller ombyggnation görs.

Samhällsbyggnadssektorn saknar resurser för att ha möjlighet att skapa sig en större kunskap om flertalet av kommunens förorenade områden, vilket idag till stora delar saknas. Att inte veta vad som faktiskt finns i marken kan innebära en risk för både hälsa och miljö. Inte minst med tanke på de klimatförändringar vi står inför med ökade skyfall och översvämningar. Idag finns inte utrymme för strategiska åtgärder då all tid går åt till händelsestyrd tillsyn, det vill säga inkommande ärenden exempelvis i samband med bygglov eller planering, eller där man grävt på något. För att nå det nationella miljömålet gifrfri miljö³⁷ krävs långsiktighet och beslutsamhet från kommunen.

Sveriges användning av konstgödsel i jordbruket och export av bekämpningsmedel är något som behöver minska för ett globalt hållbart jordbruk. I Eksjö kommun är andelen ekologiskt odlad åkermark strax över snittet av landets kommuner. Men andel ekologiska varor som köps i kommunen är lågt i förhållande till nationella mål och andra kommuner (Eksjö kommun 15 procent, median i Sveriges kommuner 27 procent, nationellt mål 60 procent).

³⁷ [Sveriges miljömål - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](http://sverigesmiljomal.se)

Bilaga 1 Uppskattad måluppfyllelse av de globala målen

I tabellen nedan har en uppskattning gjorts över hur långt Eksjö kommun har kommit i relation till de 17 globala målen. Agenda 2030 innehåller dessutom 169 delmål och 230 indikatorer. Utgångspunkten i analysen är dessa delmål och indikatorer³⁸.

Flera av de indikatorer som fastställts i Agenda 2030 finns dock inte på kommunnivå. För att komplettera bilden har andra nationella³⁹, regionala⁴⁰ och kommunala⁴¹ indikatorer använts som relaterar till målen, för att ge en bild av var Eksjö kommun befinner sig i förhållande till omvärlden.

Grön	Målet / indikatorn har nåtts eller förväntas nås
Gul	Målet / indikatorn är delvis uppnått, har en positiv utveckling
Röd	Målet / indikatorn är inte uppnått
Blå	Har inte gått att bedöma

Globalt mål

Bedömning Kommentar

Delvis uppnått

Eksjö kommun, beräknas liksom resten av Sverige att nå målet. Men i ett nationellt perspektiv har Eksjö kommun förhållandevis många ekonomiskt utsatta hushåll och vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd.

Delvis uppnått

I kommunen är tillgången till mat inget problem, däremot övervikt och fetma. Det förebyggande arbetet för hälsosam kost och fysisk aktivitet är viktigt. Andelen ekologiskt odlad åkermark kan öka, liksom inköp av ekologiska produkter.

³⁸ www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/agenda-2030

³⁹ [SDR-2022-sweden.pdf](https://sdr-2022-sweden.pdf) (sdgindex.org)

⁴⁰ Länsbarometern, Region Jönköpings län

⁴¹ Jämföraren, Globala målen samt Om kommunen, Medborgarundersökningen 2022 www.kolada.se, hämtad 2023-04-03, Folkhälsoenkät ung 2020, www.eksjo.se/ung

<p>3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE</p> 	<p>Delvis uppnått</p>	<p>Den självskattade hälsan och tillgången till vård är generellt sett god, men den psykiska ohälsan är oroväckande hög, särskilt bland kvinnor. Hälsofrämjande arbete är viktigt för att minska vårdbehovet och säkra kompetensförsörjningen.</p>
<p>4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA</p> 	<p>Delvis uppnått</p>	<p>Kommunen har liksom resten av Sverige en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet. Skolnärvaro är dock en utmaning. Kommunen arbetar för att tillgängliggöra lärmiljön för alla elever, inklusive öppen förskola.</p>
<p>5 JÄMSTÄLLDHET</p> 	<p>Delvis uppnått</p>	<p>Kommunen bedöms, liksom resten av Sverige, nå målen för jämställdhet. Det är dock oroande många tjejer som utsätts för sexuella trakasserier. Att erbjuda heltidstjänster är ett viktigt arbete för ökad jämställdhet.</p>
<p>6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA</p> 	<p>Delvis uppnått</p>	<p>Tillgång till dricksvatten, sanitet och hygien är mycket god. Det finns dock mycket arbete kvar att göra för effektiv vattenanvändning och att skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.</p>
<p>7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA</p> 	<p>Delvis uppnått</p>	<p>I kommunen har alla tillgång till ekonomiskt överkomliga och tillförlitliga energitjänster. Fjärrvärmeproduktionen genom förbränning av avfall gör dock att man inte kommer kunna förse invånarna med 100 procent förnybar energi de närmsta åren.</p>

<p>8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT</p> 	Uppnått	Kommunen bedöms, liksom resten av Sverige, nå målen för arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. För att främja resurseffektiviteten i konsumtion och produktion är det viktigt att uppmuntra cirkulära affärsmodeller.
<p>9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR</p> 	Uppnått	Eksjö kommun har, liksom resten av Sverige god infrastruktur. Kommunen kan arbeta för att fler ska nyttja den kollektivtrafik som finns. Tillgång till internet är god, men i den digitala omställningen behöver kommunen arbeta aktivt för att inkludera alla invånare.
<p>10 MINSKAD OJÄMLIKHET</p> 	Delvis uppnått	Kommunen strävar, liksom resten av Sverige, efter en inkluderande politik och lagstiftning. Trots detta ökar inkomstklyftorna. Kommunen behöver dela upp och analysera data utifrån olika grupper och göra mer för att nå utsatta grupper.
<p>11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN</p> 	Delvis uppnått	Tillgång till bostäder och infrastruktur är god i kommunen, liksom i resten av Sverige. Att skydda natur- och kulturvärden är viktigt för att skapa en trivsamt miljö för invånarna och för att främja en hållbar turism.
<p>12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION</p> 	Delvis uppnått	I kommunen konsumerar vi idag långt bortom vad vår planet klarar av. Kommunkoncernen har arbetat för återbruk och cirkulär ekonomi på olika sätt. Mer behöver göras för att minska avfallet.

<p>13 BEKÄMPA KLIMAT- FÖRÄNDRINGARNA</p> 	<p>Inte uppnått</p>	<p>Kommunens åtgärder för att minska klimatpåverkan som till exempel omställning av fordonsflottan, måltider och cirkulär konsumtion är steg i rätt riktning men inte tillräckliga för att nå Parisavtalet.</p>
<p>14 HAV OCH MARINA RESURSER</p> 	<p>Har inte gått att bedöma</p>	<p>Målet för hav och marina resurser är inte bedömt då kommunen har en begränsad påverkan. Det kan nämnas att kommunen köper in märkt fisk för att motverka destruktiva fiskemetoder.</p>
<p>15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD</p> 	<p>Inte uppnått</p>	<p>Kommunens översiktsplan bedöms få negativa konsekvenser för skydd och utveckling av naturområden samt förutsättningar för biologisk mångfald. En hel del åtgärder har gjorts för att återställa livsmiljöer, främst med externa medel.</p>
<p>16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN</p> 	<p>Delvis uppnått</p>	<p>Eksjö kommun har, liksom Sverige, inkluderande, ansvarsfulla och rättvisa institutioner. Kommunen har sett en ökning av våld och organiserad brottslighet på senare år.</p>
<p>17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP</p> 	<p>Delvis uppnått</p>	<p>Eksjö kommun har en internationell policy som uppmuntrar internationellt utbyte, och skolan genomför en del. Det finns dock ingen koppling till det globala målet för globalt partnerskap i policyn eller kommunprogrammet.</p>

Bilaga 2 Uppföljning av Jönköpings läns åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen

I Länsstyrelsens uppdrag ingår att tillsammans med aktörer i länet, ta fram åtgärdsprogram för länets arbete med de nationella miljömålen. I Jönköpings län finns totalt fem åtgärdsprogram som alla består av åtgärder som kommunerna (och andra aktörer) väljer att åta sig eller inte.

Åtgärdsprogrammen är en central del i Eksjö kommuns miljöarbete. Åtgärder antas av kommunstyrelsen. Åtgärder utgör sedan grunden för koncernens handlingsplan miljö, se bilaga 3. För 2022 redovisades endast tre åtgärdsprogram, se nedan, eftersom åtgärdsprogrammen för vattnets och hälsans miljömål reviderades. Åtgärder bedöms utifrån följande bedömningskala:

G - Genomförd (helt eller i huvudsak)

H - Genomförd till hälften eller mer

P - Påbörjad

E - Ej påbörjad

Grön handlingsplan 2018–2022

Åtgärd	Genomförandegrad
Frihuggning av skyddsvärda träd	G
Främja barn och ungas tillgång till friluftsliv	G
Hänsyn till friluftsliv i kommunala skogsbruksplaner	G
Information om medel att söka	G
Kartläggning av socialt viktiga naturområden	P
Tillgängliggör friluftsliv och friluftsområden för fler	G
Utbildningar om planering och skötsel av kommunernas ruderatmarker, gräsytor eller andra "stadsmarker"	G
Vandringshinder för fisk och utter i kommunala vägnätet	H
Öka andelen lövskogar och tallskogar på kommunägd mark	G

Åtgärdsprogram för anpassning till ett förändrat klimat 2021–2025

Åtgärd	Genomförandegrad
Dagvatten	G
Förnyelseplanering av VA-nätet prioriteras	H
Grönska i bebyggd miljö	P
Handlingsplan för mest betydande klimatrisker	H
Kommunen informerar om klimatförändringar kopplat till kulturmiljö	P
Lokalisering och skydd av samhällsviktig verksamhet avseende skydd mot översvämningar och andra samhällsstörningar	P
Risk för översvämning och skred vid förorenade områden	E
Samverkan för att hålla kvar vatten i landskapet	G
Systematiskt klimatanpassningsarbete	H
Vattenförsörjning	G
Öka antalet ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden inom parkområden	P

Åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan 2021–2025

Åtgärd	Genomförandegrad
Fossilfri arbetspendling	H
Fossilfria resor i organisationen	H
Främja produktionen av förnybar energi	H
Hållbara investeringar	G
Metodutveckling för samhällsplaneringen	E
Minskad klimatpåverkan från byggnader	E
Renovera resurs- och energieffektivt	G
Systematiskt arbete med klimat och energi	H
Trygga och sammanhängande vägar för cykel	G
Upphandling och strategiska inköp	G
Utvecklad tillsyn för resurseffektiva företag	H
Workshops för cirkulär ekonomi	P
Öka produktionen av el, värme och kyla från förnybara energikällor	G
Ökat samarbete i samhällsplaneringen	H

Bilaga 3 Uppföljning av kommunens miljöpolicy

Utifrån de åtgärder som antas av politiken i Jönköpings läns åtgärdsprogram⁴², se bilaga 2, tar koncernledningsgruppen fram en handlingsplan. Denna handlingsplan revideras årligen av koncernledningsgruppen. Åtgärderna redovisas utifrån miljöpolicyens rubriker. Åtgärderna bedöms utifrån följande bedömningsskala:

G - Genomförd (helt eller i huvudsak)
H - Genomförd till hälften eller mer
P - Påbörjad
E - Ej påbörjad

Minska klimatpåverkan

Övergripande

Åtgärd	Genomförandegrad
Uppföljning av utsläpp, energianvändning och andel förnybar energi	G
Utred möjlighet att följa upp klimatavtryck för kostenheten	G
Utred möjlighet att följa upp utsläpp vid inköp av avfall	G
<i>Eksjö energi kan inte följa upp utsläpp vid inköp av avfall</i>	G
Uppmärksamma Earth Hour	G

Transporter

Åtgärd	Genomförandegrad
Införande av fler tjänstecyklar	H
<i>En del tjänstecyklar finns. Fler verksamheter kan införa och nyttjandegraden kan öka.</i>	H
Utreda ersättning för privat cykel i tjänsten	E
<i>I stället för att erbjuda ersättning för privat cykel i tjänsten, vill man erbjuda förmåncykel.</i>	E
Rutiner för val av fordon	H
<i>Intranät och bokningssystem uppmuntrar till resfria möten, gång eller cykel, tåg eller buss och samåkning. Det finns inte koppling till reseplanerare och JLT har fortfarande ingen betallösning för företag.</i>	H
Fordonsflottan blir fossilfri	G
<i>Omställning pågår. Förvaltningen har köpt 20 nya biogasbilar</i>	G

⁴² [Åtgärdsprogram inom miljömål | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](#)

Utbildning i ansvarsfull körning (eco-driving, riskminimering, föredöme)	
<i>Resurser har inte avsatts.</i>	E
Resvaneundersökning	G
Mobilitetsförmåner till anställda	G
Utreda mobilitetsförmåner	G
Cykelkartor och cykelutbildning på skolorna	
<i>Cykelkartor har delats ut, cykelutbildning planeras 2023.</i>	H
Laddplatser i bostadsområden och vid arbetsplatser	
<i>EBO 5 bostadsområden, Jordgubbsbackens förskola</i>	G
Utreda möjlighet till privat bruk av verksamheters laddstolpar	
<i>Privat bruk av verksamheters laddstolpar är inte möjlig.</i>	G
Laddplatser i offentlig miljö	
<i>Vid biogasstationen Aborravik och vid Frendo Mariannelund</i>	E
Genomförande av GC-plan	
<i>Cykelvägar har byggts ut, dock inte cykelparkeringar.</i>	H

Förnybar energi

Åtgärd	Genomförandegrad
Gatljus byts till LED	
<i>200 LED-armaturer har satts upp.</i>	H
Optimera reningsprocessen i avfallspannan	
<i>Pågår</i>	H
Solcellsinstallationer på Ekfabs tak	
<i>Ekfab har förberett solcellsinstallationer på Grevhagsskolan men inte gjort mer på grund av brist på anbud. Planer finns för 2023.</i>	H
Starta solcellspark	
<i>Eksjö Energi har genomfört planeringsarbete och hittat en plats.</i>	H

Konsumtion

Åtgärd	Genomförandegrad
Utbildning i cirkulär ekonomi och LCC eller LCA-analyser (livslängd)	
<i>Har inte prioriterats</i>	E
Implementering av Måltidspolicy hos alla medarbetare	
<i>All måltidspersonal har genomgått en utbildning i hållbara måltider.</i>	H
Rutin för inköp	
<i>Rutin för inköp av möbler finns. Engångsprodukter kvarstår.</i>	H
Ramavtal som främjar giftfritt och återbruk	G
Ramavtal för second hand och rekonditionering	G
Workshop för cirkulär ekonomi i samarbete med CSR Småland	G
Utred fritidsbank	
<i>Under utredning</i>	H
Planera för fastighetsnära insamling	G
Ny avfallsplan	
<i>Samarbete med Aneby och Nässjö har påbörjats, avfalls föreskrifter har tagits fram.</i>	H
Utöka plastinsamlingen (skrymmande) på ÅVC i Eksjö	
<i>Utredning pågår.</i>	H
Utreda möjligheterna att ställa krav på leverantör för minskad del fossilt avfall	
<i>Det går inte att ställa krav på minskad del fossilt avfall.</i>	G
Starta upp återbruksstation på ÅVC i Eksjö	G
Uppmaning till källsortering vid evenemang	
<i>Eksjö Energi kan inte erbjuda tjänsten, kommunen kan uppmana att nyttja annat företag.</i>	H

Öka biologisk mångfald

Grönstruktur och ekosystemtjänster

Åtgärd	Genomförandegrad
Övergripande skötselplan park	
<i>Driftsområdeskarta har tagits fram, anvisningar för Eksjö Energi är pågående.</i>	H
Återplanteringsplan träd	
<i>Pågående, beräknas bli klar under 2023.</i>	H

Skyddsvärda träd och ställda träd rapporteras till Länsstyrelsen	
<i>Träd har ställts, men rapporteringen fungerar inte.</i>	H
Information till allmänheten om biologisk mångfald; parkskötsel och trädens värde	
<i>Hemma i Eksjö, EBOs tidning och skyltar</i>	G
Paketera och förankra planen om vatten i vildparken	G
Utbildning planering och skötsel av stadsmark	G
Mer grönytor och minskade hårdgjorda ytor	
<i>Blåsippans och Jordgubbsbackens förskola samt Mariebergs särskilda boende. Ingatorps torg, Österlånggatan och runt parkeringsytor i Mariannelund.</i>	H
Information om medel att söka	G
Ekologkompetens H	G

Vatten

Åtgärd	Genomförandegrad
Revidering av VA-plan	G
Förnyelseplanering av VA-ledningsnätet prioriteras	G
Information till allmänheten om värden i sjöar och vattendrag	
<i>I samband med samråd översiktsplan i Mariannelund</i>	H
Köra kampanjen hållbar vattenanvändning	G

Gifrfri miljö

Åtgärd	Genomförandegrad
Påbörja genomgång av lista över förorenade områden	
<i>Resursbrist. Idag går all tid till händelsestyd tillsyn. Det finns inte utrymme för strategiska åtgärder.</i>	E
Utbildning farliga ämnen i byggbranschen <i>Har inte prioriterats.</i>	E

Bilaga 4 Hållbarhetsprinciper

Eksjö kommun är medlem i Sveriges Ekokommuner, som är världens äldsta kommunnätverk för strategisk hållbar utveckling. Eksjö kommun har varit medlem sedan starten 1995.

SVERIGES EKO Kommuner

Föreningen har beslutat om 12 gemensamma nyckeltal för att följa utvecklingen mot hållbarhet i medlemskommunerna, se sekom.miljobarometern.se/eksjo. Ett annat mått är den ranking av "Sveriges bästa miljökommun" som tidningen Aktuell Hållbarhet gör, se kommunrankning.miljobarometern.se/resultat-alla/. För 2022 rankades Eksjö på plats 96 av alla 290 kommuner.

Sveriges Ekokommuners verksamhet grundar sig på en vetenskaplig definition av hållbarhet; de fyra hållbarhetsprinciperna som visar vad som krävs för att utvecklingen ska vara hållbar.

I ett hållbart samhälle utsätts inte naturen för systematiskt ökande...

1... koncentrationer av ämnen från berggrunden

Till exempel fossilt kol, olja och metaller.

2... koncentrationer av ämnen från samhällets produktion

Till exempel kväveoxider, bromerande flamskyddsmedel och hormonliknande kemikalier.

3... degradering på fysiskt sätt

Till exempel överuttag av skog, utfiskning och utarmning av ekosystem.

Och det finns inga strukturella hinder för människors...

4... hälsa, inflytande, kompetens, opartiskhet och mening.